ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

LYTINIU KELIU PLINTANČIOS LIGOS

Visuomenės sveikatos specialistė Alytė Sakalauskienė

2020 m.

Kas tai yra lytiškai plintančios ligos?

- Lytiškai plintančios ligos (LPL) yra vadinama ligos, kurios perduodamos vieno asmens kitam lytinių santykių (sekso, mylėjimosi) metu.
- Šlapimo ir lyties organų ligos dažniausiai plinta lytinio kontakto metu.
- Rytų Europoje, įskaitant ir Lietuvą, LPL, o ypač sifilis, yra labai paplitusios.
- LPL priklauso tų ligų grupei, apie kurias mes mieliau nutylime arba kalbame pašnibždomis. Iškreipti vaizdiniai ir žinių apie šias ligas stoka, sukelia bereikalingą įtampą, nerimą ar baimę.

Pasaulyje per metus LPL (kurių šiandien žinoma apie 25) suserga apie 250 mln.

- Iš jų: 120 mln. užsikrečia trichomonomis,
- 50 mln. chlamidijomis,
- 30 mln. papilomos virusu,
- 25 mln. gonorėja
- 3,5 mln. sifiliu.

Koks skirtumas tarp veneros ir lytiškai plintančių ligų?

- Jokio skirtumo čia nėra. Abu pavadinimai apibūdina ligas, plintančias lytinio akto metu.
- Anksčiau šios ligos, dažniausiai sifilis ir gonorėja, buvo vadinamos meilės deivės Veneros vardu, t.y. venerinėmis.
- Nustatyta, kad nemaža dalis infekcijų plinta būtent lytinio akto (sekso) metu.
- Dauguma žmonių yra linkę vadinti šias ligas lytiškai plintančiomis ligomis.

Kuo ypatingos LPL?

- Gyvenime mes kiekvienas "pasigriebiame" vienokią ar kitokią infekciją. Tačiau lytiškai plintančios infekcijos ypatingos tuo, kad visai negydomos ar netinkamai gydomos jos gali sukelti ilgalaikius ar net nepranykstančius sveikatos pakitimus, pavyzdžiui nevaisingumą (negalėjimą turėti vaikų).

- Nėštumo metu LPL galima užkrėsti dar negimusį kūdikį.

- Užsikrėtusi motina gali perduoti infekciją savo vaikui gimdymo metu.

- Taigi labai svarbu, kad visos LPL būtų gydytojų diagnozuojamos ir kuo greičiau gydomos.

Kas gali užsikrėsti?

- Kiekvienas lytiškai aktyvus žmogus. Jeigu "mylėsitės" su užsikrėtusiu partneriu, Jūs taip pat galite užsikrėsti.
- Kuo dažniau keičiate partnerius, santykiaujate be apsaugos priemonių, tuo labiau rizikuojate užsikrėsti patys ir užkrėsti kitus.
- Net jei Jūsų ir Jūsų partnerio santykiai ilgalaikiai, galimybė, kad vienas iš Jūsų pastebės ligos požymius, išlieka. Tai gali atsitikti todėl, kad kai kurios infekcijos tūno užsislėpę kūne ir dažnai nesukelia jokių ligos požymių (simptomų) net keletą mėnesių ar ilgiau. Gali būti, kad esate užsikrėtę ankstesnėje sąjungoje ir dar "tebenešiojate" infekciją, nors pats to net neįtariate.
- Gali nutikti ir taip, kad Jūs, pats to nežinodamas, užkrėtėte partnerį ir ne Jūs, bet Jis pastebi ligos požymius. situacijos, nedarykite skubotų išvadų dėl savo partnerio neištikimybės.

- LPL užsikrečia vyrai ir moterys nepriklausomai nuo amžiaus, gyvenamos vietos, etninės grupės ir pajamų. JAV (skelbiančioje daugiausia statistinių duomenų) kas penktas gyventojas (t.y. apie 56 mln.) yra užsikrėtęs kokia nors LPL.

- Paaugliai yra didžiausia rizikos grupė dėl elgesio (dažnai linkę rizikuoti),

- Nepakankamų žinių (nežino, kad rizikuoja užsikrėsti),

- Ekonominės padėties (neturi už ką nusipirkti apsaugos priemonių)

- Dėl biologinių ypatybių (paauglių mergaičių gimdos kaklelis yra jautresnis chlamidijoms ir gonorėjai nei vyresnių

Ar teisybė, kad moterims rizika užsikrėsti LPL yra didesnė?

- Dėl moters anatominių ypatybių rizika užsikrėsti lytiškai santykiaujant be apsauginių priemonių joms yra didesnė nei vyrams.
- Moterys du kartus dažniau užsikrečia chlamidijomis vienkartinio lytinio akto metu su užsikrėtusiu partneriu nei vyrai analogiškoje situacijoje.
- Tie patys anatominiai ypatumai prisideda prie to, kad ankstyvi ligos požymiai dažniau lieka nepastebėti.
- Dėl negydytų LPL moterys nukenčia sunkiau nei vyrai, lieka nevaisingos.
- Laiku diagnozavus, dauguma moterų išgydomos.

Į ką atkreipti dėmesį ?

- Jeigu Jūs pastebėsite kurį nors iš įspėjamųjų požymių (simptomų) išvardintų žemiau, nedelsdami kreipkitės į ginekologą, urologą ar venerologą.
- Atminkite, kuo greičiau pastebėsite ankstyvus simptomus ir pradėsite gydytis, tuo greičiau ir lengviau gydytojui pavyks Jus išgydyti

Pagrindiniai infekcijos požymiai:

- · neįprastos išskyros iš makšties atsiradęs nemalonus kvapas ar pasikeitęs išskyrų tirštumas;
  · išskyros iš varpos;
  · žaizdelės arba pūslelės prie makšties, varpos ar tiesiosios žarnos;
  · dirginimas apie makštį, varpą arba tiesiąją žarną;
  · skausmas arba deginimo jausmas šlapinantis;
  · padažnėjęs šlapinimasis;
  · skausmas lytinių santykių metu;
  · jokių simptomų

Ką daryti, jei įtariu esąs užsikrėtęs?

- Tiktai gydytojas gali Jums pasakyti, kuo Jūs užsikrėtęs ir kaip šią infekciją galima išgydyti.
- Jei Jūs manote, kad esate užsikrėtęs LPL, ar lytiškai santykiavote su asmeniu, kuris gali būti užsikrėtęs, kreipkitės į gydytoją nedelsdami. Laikas čia lemia daug ką: ankstyvas gydymas padės Jums išvengti daugumos ilgalaikių LPL pasekmių.
- Jokiais būdais nesigydykite pats, nesinaudokite draugų patarimais. Be gydytojo konsultacijos ir specialių tyrimų Jūs nežinosite, kokia liga sergate. Daugelis LPL turi panašius požymius.

- Vienos infekcijos požymiai negarantuoja, kad Jūs neužsikrėtę keliomis infekcijomis, gydomomis visiškai skirtingais vaistais. Ir jeigu Jūs naudosite tinkamus vaistus prieš vieną infekciją, kita, kuri tuo pat metu bus organizme, liktų negydoma.

- Jūs taip pat turite pasiūlyti ištirti savo lytinį partnerį. Tai padės jums įsitikinti, ar neužkrėtėte jo, o antra vertus, padės Jums apsisaugoti nuo pakartotinio užsikrėtimo

Kas vyks pas gydytoją?

- **Pasakymas partneriui**
- **Gydytis reikia pradėti tuo pačiu metu Jums ir Jūsų lyties partneriams.**
- **Apribokite partnerius.**
- **Galvokite prieš ,,mylėdamiesi"!**
- **Naudokite prezervatyvą arba diafragmą**
- **Pasakykite savo partneriui, jei įtariate ar žinote, kad esate užsikrėtę.**

Ar LPL sukelia AIDS?

- Nors LPL tiesiogiai AIDS nesukelia, tačiau jos gali žmogų padaryti žymiai jautresnį ŽIV, sukeliančiam AIDS. Kadangi uždegimo vietose atsiradę gleivinių pažeidimai palengvina mikroorganizmo patekimą į kraują, asmenys, užsikrėtę sifiliu, gonorėja, chlamidija, gali lengviau užsikrėsti ir ŽIV, kai jie santykiauja su užsikrėtusiu partneriu.

Ar galiu užsikrėsti LPL per rankšluosčius ar kitaip buityje?

- Dauguma LPL užsikrečiama tiktai tiesioginio lytinio kontakto metu.
- Nelytiniu keliu dėl artimo kontakto užsikrėsti galima utėlėmis ir niežais.
- Niežai ir utėlės taip pat plinta per higienos reikmenis. Buityje užsikrėsti kitomis LPL galimybė labai maža.
- Nesilaikant higieninių taisyklių, sergančios mamos gali užkrėsti mažas mergaites.
- Taigi matote, kad nors ir ne visuomet, bet galima apsaugoti save ir savo lytinį partnerį nuo lytiškai plintančių infekcijų.

Kandidozė

- **Kandidozė** - grybelinis susirgimas dar vadinama pienligė - dažnai pasitaikanti liga.
- Susirgus kandidoze, pagausėja makšties išskyrų, jos tampa panašios į varškę ar dribsnius,
- Vargina niežėjimas, deginimas, makšties srities paraudimas.
- Kartais tampa skausmingi lytiniai santykiai.

Bakterinė vaginozė

- dažnai pasitaikanti makšties infekcija. Šios ligos požymiai panašūs į pienligės.
- Moterį taip pat vargina gausios išskyros, niežėjimas, deginimas, paraudimas.
- Specifinis bakterinės vaginozės požymis - nemalonus išskyrų kvapas, panašus į žuvies

Chlamidijozė

- **Chlamidijozę** - sukelia bakterija chlamidia trachomatis, prasiskverbianti į ląstelės vidų. Beje, iš visų chlamidijų tik ši vienintelė plinta lytiniu būdu.
- Infekcijai nustatyti gimdos kaklelio ar šlaplės išskyros tiriamos laboratorijoje.
- Mikroskopiniu tyrimu chlamidijos neaptinkamos.

Ureaplazmozės

- **ir mikoplazmozės** - inkubacinis periodas yra apie dvi savaitės. Jų sukėlėjus taip pat galima aptikti
- Šios ligos, kaip ir trichomonozė, vyrams gali sukelti prostatitus,
- moterims - gimdos priedų (dažniausiai gimdos kaklelio) uždegimus, kurių padarinys gali būti nevaisingumas

Mikoplazmozė

- Mikoplazmos randamos gerklės, kvėpavimo takų, urogenitalinės sistemos gleivinėse.
- Mikoplazmoze užsikrečiama dažniausiai lytiniu keliu. Mikoplazmos gana dažnai randamos moterims ir vyrams, kurie serga arba sirgo gonorėja, trichomonoze, nes gonokokai ir trichomonos sudaro palankią terpę mikoplazmozei vystytis.
- Vyrams mikoplazmos gali būti nevaisingumo priežastimi, trikdydamos spermatozoidų judėjimą.
- Nėščioms paankstina vaisiaus vandenų nutekėjimą.

Gonorėja

- Simptomai išryškėja po 2-10 dienų nuo užkrato patekimo į organizmą.
- Pirmuosius ligos simptomus greičiau pajunta vyrai. Jiems pradeda labai peršėti šlapimo kanalą, atsiranda itin daug išskyrų, skauda šlapinantis.
- Moteris ligos požymių gali ir nepastebėti, nes išskyrų būna nedaug.

Sifilis

- **Sifilis** - gyvybei pavojinga liga, kurią taip pat užsikrečiama per lytinius santykius. Šia liga užsikrėsti galima ir prisilietus prie sifilio žaizdelės ant sergančio žmogaus kūno bučiuojantis
- .
  Anksčiausiai pirmieji sifilio požymių atsiranda po 3-4 savaičių nuo užkrato patekimo į organizmą. Kartais po 2 - 3 mėn. Tai būna nedidelės, neskausmingos, dažniausiai kietos opelės arba įtrukimai ant lyties organų, patinsta šalia esantys limfiniai mazgai. Jeigu nesikreipiama į gydytoją, per keletą savaičių žaizdelės pranyksta savaime. Tačiau ligos sukelėjas lieka organizme.

- Negydoma infekcija pereina į antrą, kur kas sunkesnę stadiją.
- Praėjus kelioms savaitėms išberia juosmens sritį, kartais - visą kūną arba tik kelias vietas. Kartais bėrimų ir kitų simptomų nebūna, yra pakitimų tik kraujyje. Be to, gali paburkti liaukos, užkimti gerklė, slinkti plaukai. Šie simptomai taip pat gali pranykti savaime ir pasikartoti tik po metų ar dviejų.

- Trečioje sifilio stadijoje prasideda negrįžtami širdies, smegenų, nervų sistemos, akių, kaulų bei sąnarių pakitimai.
- Gali išsivystyti silpnaprotystė, širdies ligos, aklumas.
  Sifilį geriausia gydyti pirmoje ligos stadijoje, kai atsiranda nedidelės opelės. Pakanka atlikti vieną ar kelias injekcijas - ir ligonis visiškai pasveiksta

Photo Credit: Boston University

Genitalijų karpos

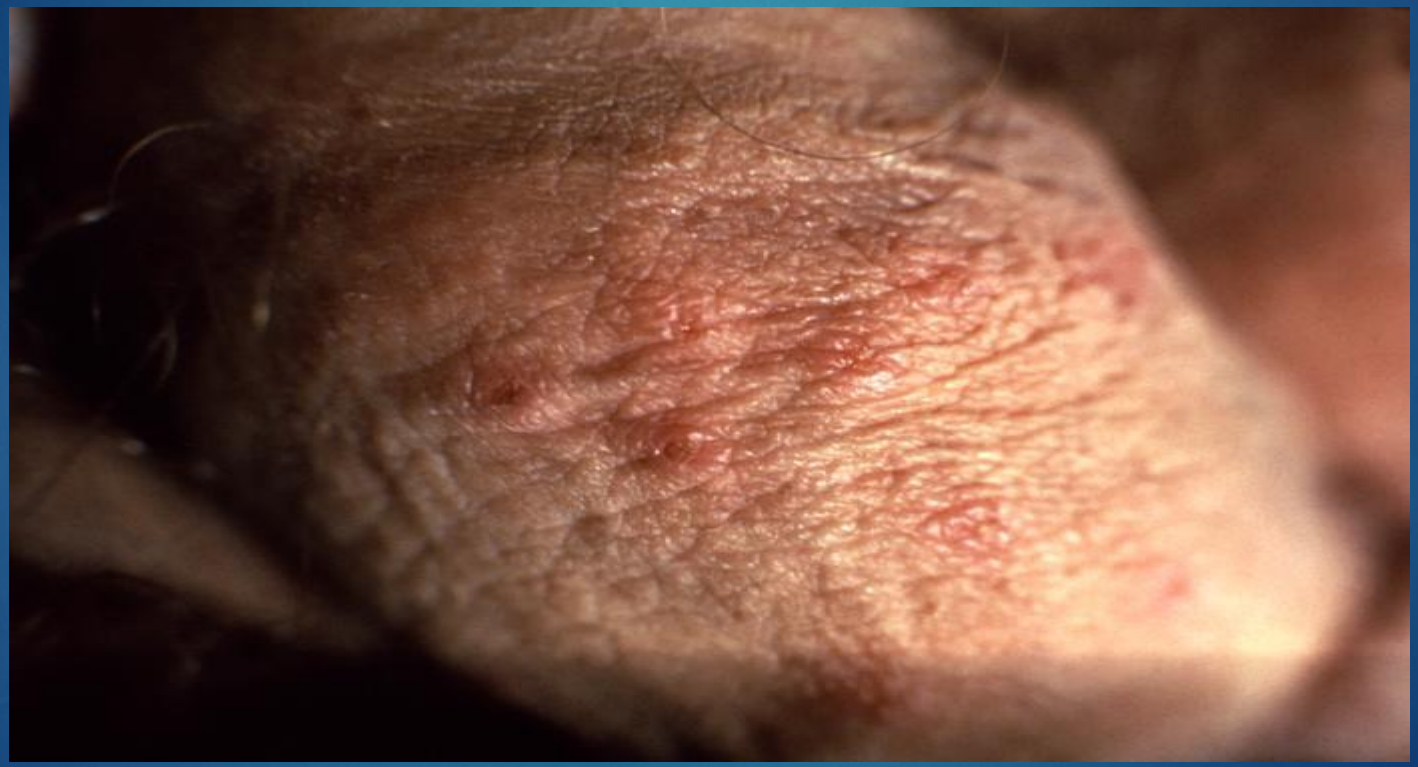

Genitalijų pūslelinė

Herpes bėrimas

Niežai

Gonorėja

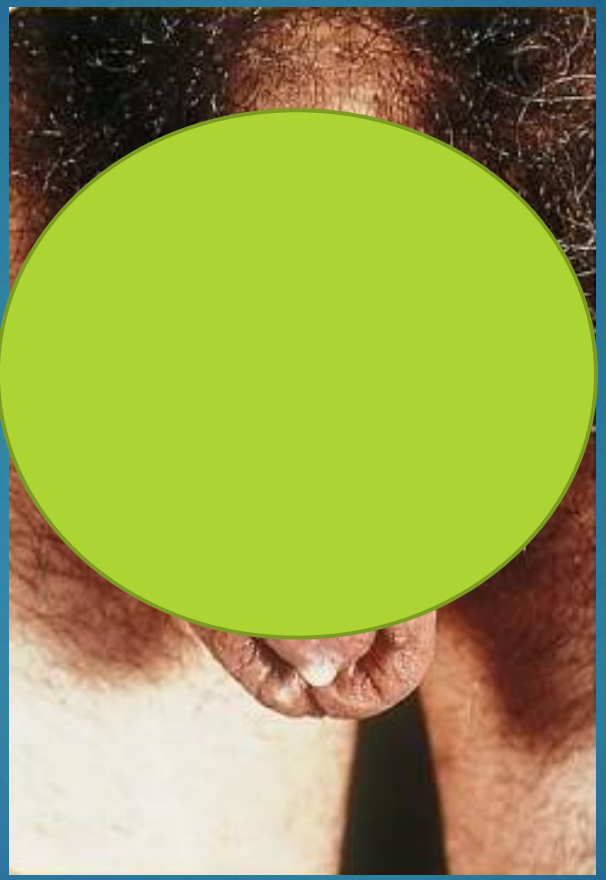

Gonorėja

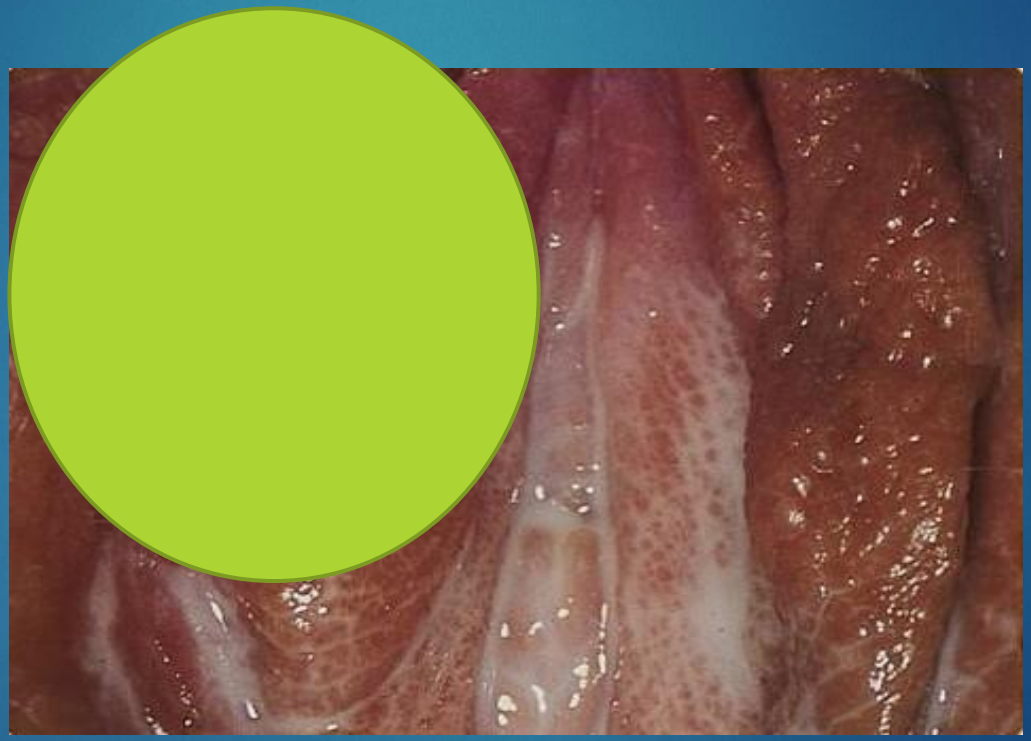

Sifilis

HEPATITAS B

- Hepatitas reiškia kepenų uždegimą.
- Sukėlėjas - virusas. Skiriama keletas hepatito tipų.
- Hepatitas B gali būti perduodamas lytinio kontakto metu ir kontakto su kūno skysčiais metu, t.y. su krauju, seilėmis ir šlapimu.
  Sukėlėjas - virusas, kuris randamas kraujyje ir kituose infekuoto asmens kūno skysčiuose.

Išplitimas.

- Pasaulyje apie 350 milijonų žmonių yra hepatito B viruso (HBV) nešiotojai.
- Nustatyta, kad kasmet pasaulyje nuo šios infekcijos ir jos pasekmių miršta apie vieną milijoną žmonių.
- Europoje kasmet šiuo virusu užsikrečia apie vienas milijonas žmonių,
- 100 000 tampa viruso nešiotojais, o 24 000 miršta nuo HBV pasekmių.
- Lietuvoje kasmet registruojama apie 450 naujų HBV užsikrėtimo atvejų, tačiau paskaičiuota, kad faktinis susirgimų skaičius

Hepatitas C

- Hepatito C virusas (HCV) anksčiau vadintu "nei A nei B hepatitu". Šiuo metu užsikrėtę daugiau kaip 4 milijonai amerikiečių.
- Maždaug 85% visų susirgusių pacientų liga pereina į lėtinį susirgimą. Panašiai kaip ir Hepatitas B, jei negydomas lėtinės HCV formos, didesnė tikimybė išsivystyti kepenų cirozei, kepenų vėžiui arba net kepenų nepakankamumui.
- Daugiausiai kepenų transplantacijos operacijų JAV atliekama dėl lėtinio hepatito C infekcinio susirgimo.
- Dažniausi hepatito C perdavimo būdai intraveninių narkotikų vartojimas ir kraujo arba kraujo produktų perpylimas iki 1992 metų

UTĖLĖS

- **Sukėlėjas**. Plokščioji utėlė Pediculosis pubis, yra pilkai gelsva, dviejų - trijų milimetrų dydžio, primenanti krabą.
- Utėlės matomos plika akimi.
  Požymiai:
  · siurbdama kraują utėlė sukelia stiprų niežėjimą lyties organų srityje.
  Užsikrėtimas. Plokščiomis utelėmis paprastai užsikrečiama lytinio kontakto metu, bet taip pat ir kito artimo kūno kontakto metu.
- Dėl blogų higienos sąlygų utėlėmis galima užsikrėsti per patalynę bei apatinius drabužius.
- Taip pat galima užsikrėsti ir viešose įstaigose (soliariumas, pirtis).
- Utelės išgyvena maždaug dieną, jei nepatenka ant kūno

NIEŽAI

- **Sukėlėjas**. Tai mažos erkutės, prasigręžiančios takučius odoje apie lyties organus, ant rankų, sėdmenų, pilvo srityje ir kitur. Ten jos poruojasi ir deda kiaušinėlius. Patelės yra 0,2 mm dydžio ir sunkiai pastebimos plika akimi.
- **Požymiai**. Erkutės sukelia stiprų niežėjimą praėjus dviems - trims savaitėms nuo užsikrėtimo, kuris labiausiai jaučiamas vakare ir naktį.
- **Perdavimas**. Erkutėmis galima užkrėsti artimo kūno kontakto metu, pavyzdžiui, lytinių santykių metu.
- **Mėginio paėmimas**. Gydytojas patikrina erkučių "takelius" ir paima erkutę adata..
- **Partneris**. Visi šeimos nariai ir partneris turi būti gydomi kartu. Geriausia, jei visi tie asmenys išsitirs

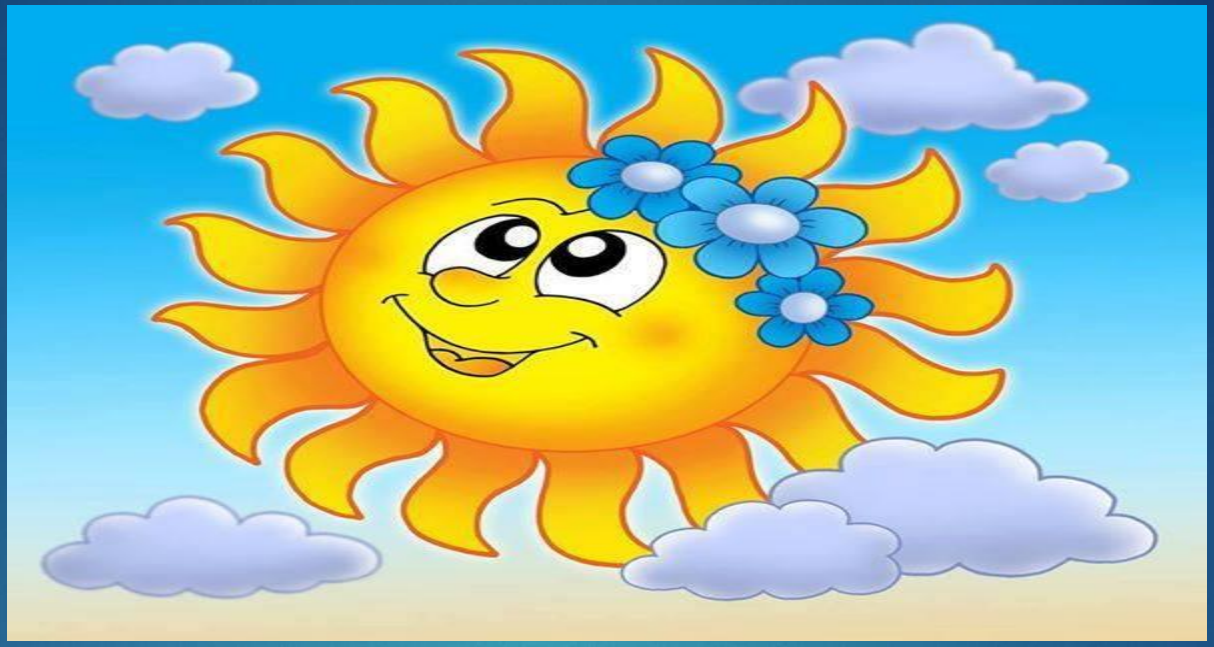

AČIŪ UŽ DĖMESĮ